

Greint broytingaruppskot í landshandilsmálinum

Av tí, at okkum kemst fyrri, at uppskot meirilutans er sett fram uttan at uppskotstíllararnir hava gjørt sær greitt, hvørjar fylgjur tað vil hava fyrri ikki bara brúkarar av neyðsynjarvörum, men eisini fyrri vinnulvstættin, annaðhvørt talan er um fiskimenn ella útgerðarmenn, og tá ið tann eini tátturin í uppskoti meirilutans, hann ið viðvíkjur spurninginum um at fáa pening til økjan av skipaflothanum er tikin upp uttan minnilutans vitandi, loyvir minnilutin sær aftrat tí, ið longu er sagt, at viðmerkja fylgjandi og seta fram broytingaruppskot til punkt II í uppskotið.

Sum longu sagt vil avtøkan av landshandlinum bera við sær, at statsstudingurin óivað dettur burtur. Hetta kann koma meint hjá fátækum fólki, serliga teimum, sum sita við mongum börnum — tungum húsi —.

Hvat hesin studningur hevur haft at týða, vísa tölur fyrri 1951/52 og 1952/53 tá hann var ávikavist kr. 948.274,06 og kr. 974.510,40. Við lögtingsstudninginum var hann kr. 1.609.274,02 og kr. 1.394.844,66.

Lögtingsstudningin hevur meirilutin ímóti lyftum undir viðgerðini og samtyktin; av 15 % tollinum avtikið. So stutt verður, um meirilutauppskotið verður samtykt, allur prislætti á neyðsynjarvörum hjá fólkinum við eitt kut burtur.

Hetta verður ov stór byrða hjá minna manningum at taka.

Tað er sum sagt ein royndur lutur, at vöruhandilin við at keypa í stórum og við at kunna ferma í stórum kann keypa nógv biligari enn nakar av teimum mongu innflytarum, ið talan verður um, tá vöruhandilin verður avtikin.

Sagt verður í meirilutaálitinum, at ríkisumboðsmaðurin skal hava hildið, at tað fer at bera til at fáa statsstudning, um vöruhandilin verður avtikin. Men í tingsalinum segði ríkisumboðsmaðurin, at hann sum embætismaður visti einki um tað, men tað var hansara privat persónliga meining.

Handilsmál er sermál, og longu av teirri grund vil ein nýggj viðgerð av studningstollinum, serliga tá hann skal flytast á kanska fleiri hundrad innflytarar gera tað ivingasamt, um hann yvirhøvur kann standa við. Harafturat vil tað, um hann skuldi staðið við, verða soleiðis, at hægst bara bakara-virkir eins og tilfelli er í Danmark koma at fáa studningin, meðan öll heimabaking — og hon er tað størsta brúkið — verður at nýta tað av dýrum farmagjaldi, ov dýrum innkeypi og studningsmissi dýrara mjólið.

Nevnt er, hvussu vöruhandilin hevur kunnað spart útgerðin hundradar av tusundum bara við innkeypi av einstakari útgerðarvöru (sildagörnum). Á líknandi hátt kundi landshandilin við at tikið sær av innkeypnum av öllum útgerðarvörum spart milliónir. Hetta vildi verið tann størsti stuðul at fingið

fiskivinnuna at borið seg, og gjørt tað, at parturin, úrtøkan, hjá bæði fiskimönnum og útgerðarmönnum, koma at vaksa munandi.

Minnilutin vil tí, nú tá ið meirilutin — uttan minnilutans vitandi — hevur drigið fiskivinnuna, økjanina av skipaflothanum í viðgerðina av landshandilspurninginum, streingja harðliga á tingið at skipa so fyrri, at landshandilin, heldur enn at leggja niður starv sitt, tekur á seg innflytan av skipsútgerð.

Minnilutin dugir ikki at siggja, at fiskiflothan verður at fáa stórvegis burtur av tí peningi, sum landshandilin á pappírinum ídag eigur, um handilin verður niðurlagdur, soleiðis sum av meirilutanum skotið upp. Royndirnar av niðurlaggingini av landshandlinum aftaná næstseinasta heimsbardaga geva eitt ringt fyridømi. Tá átti handilin á pappírinum útistandandi í peningi og í vörum á goymslu fleiri milliónur. Aviklingin tók um 10 ár. Men tá ið avfjaraði var einki eftir av hesum yvirskoti, alt kom at verða tapt, tí menn hövdu nógv mikið stríð og strev við at gjalda tær nýkeyptu vörurnar frá teimum privatu heilsulomonnum og sluppu við at síga seg ikki at kunna gjalda eftirstöðurnar til tað almenna. Verður tað betur nú? Vit kvíða fyrri tí.

Minnilutin hevur ígjøgnum öll árini, ið farin eru av hesum valskeiði, stríðst fyrri at fáa menn at leggja allar árar yvir borð fyrri at økja skipaflothan, og er minnilutin sjálvandi fyrri, um meirilutin leggur landshandilin niður, og um tað umrøddu »problematiska« yvirskotið skuldi verið tókt, at peningurin tá verður nýttur til økjan av skipaflothanum.

Sambart omanfyri standandi setur minnilutin fram fylgjandi

Broytingaruppskot:

I staðin fyrri petti II í meirilutans uppskoti verður sett:

Um punkt I fellur burtur verður landshandilin at halda fram uttan einkarrætt og at fara undir tær uppgávur, sum í minnilutans álti skotið upp.

Sum punkt 3 verður sett:

Fella bæði 1. og 2. punkt verður landshandilsins mögulega avlop, tá ið alt er uppgjört, at seta til øking av skipaflotha okkara, og verður hesin peningur undir ongum umstøðum at nýta til annað.

Á lögtingi, 25. februar 1954.

J. Fr. Øregaard. Johan Kallsoy.

Hetta uppskot varð felt av meirilutanum, bert 7 tingmenn atkvøða fyrri tí.

Av ringum royndum

Tá ið afturhaldsflokkarnir á sinni viðtøku hina viðgittu tollógina, ið m. a. legði 15 pst. í toll á nærum hvørt einasta klædnaplagg hjá einum fiskimanni, sögdu teir, at hvørt einasta oyra skuldi nýtast til at seta vöruprisirnar niður. Hetta var tað bera bluff.

I ár eru bert 150.000 kr. av hesi tollmilljónini sett til hetta endamálið.

Nú siga somu afturhaldsflokkar, dyggiliga stuðlaðir av tjóðveldismönnum, at teir vilja nýta avlopið hjá Landshandlinum til endurnýggjan av skipaflothanum.

Tá ið javnaðarmenn og sjálvstýrismenn sóu, at avtøkan av Landshandlinum var ein verunleiki, settu Øregaard og Kallsoy fram broytingaruppskot, ið segði, at

landshandilsins mögulega avlop, tá ið alt er uppgjört, skal setast til øking av skipaflotha okkara, og verður hesin peningur undir ongum umstøðum at nýta til annað.

Hetta uppskot vildu afturhaldsflokkarnir — tjóðveldisflokkurin íroknaður als ikki taka til atkvøðugreiðslu.

Allir flokkar samdust um at taka við uppskoti afturhaldsflokkanna, ið bert sigur, at peningurin ferð til endurnýggjan av skipaflothanum.

Tað er sostatt eingin víska fyrri, at teir ikki fara at nýta tað mögulega avlopið til okkurt heilt annað, enn endurnýggjan av skipaflothanum, eins og teir gjördu við tann tollin, ið teir lögdu á undir skálkaskjólunum: til lækkan av matvöruprisinum.

Dimmalætting og skipaflothin

»Dimmal.« skrivar um teir gomlu trolarnar m. a. soleiðis: »Kapitalister og Socialistar delte broderligt gode med hinanden i form af vilde trawler-indkøb og lod alle prispolitiske hemninger springe for også at tækkes arbejderstanden«.

Tann ið lesur hetta, má fáa ta fatan, at sambandsmenn ikki hava part av

skuldini fyrri at nógvir gamlir rustaðir trolarar komu inn í landið.

Um alt hetta er so ofta skrivað, at tað býður mær ímóti at troysta lesararnar við hesum sama jappsinum upp aftur í saman; men hvørja ferð »Dimmalætting« roynir at villeiða fólk við slíkum ósannindum eru vit noyddir at siga at sannleikin er beint tvørtur ímóti hesum, sum »Dimmal.« roynir at fáa fólk at trúgva.

Fyrri tað fyrsta hövdu javnaðarmenn uppskot um at fáa nýggjar trolarar og onnur nýggj fiskifør til landi — lesið t. d. bókingin »Arbeiði til öll á sjógv og landi.« Men alt hetta varð burturkveistrað av okkara móttøðumönnum á tingi fyrst og fremst av sambandsmonnum við »Dimmalætting« sum láturverju. — So settu vit uppskot um, at einki skip skuldi koma til Føroyar, uttan føroyskir skipskónir og maskinkónir menn hövdu sýnað tey og gövu teim sítt viðmæli. Men eisini hetta varð felt av okkara móttøðumönnum, ikki minnst av sambandsmonnum.

Latum okkum so sum rosinuna í pylsuendanum geva »Dimmalætting« tann kalda, nakna og heiska sannleika, at sambandsmenin sótu í vinnulánsgrunnins stýri og stemmaðu har fyrri at veita lán til allar teir gomlu, rustaðu trolararnar, sum inn komu til Føroyar og eisini fyrri at veita lán til menn, sum keyptu onnur för — og trolarar — og sum »lod alle prispolitiske hemninger springe.«

»Dimmalætting« rósar sær av, at hon »fremstade advarslere« men lögið at hennara egnu partamenn gjördu tvørturímóti hennara »advarslum«. Men tað gloymir hin gamla »Dimma« at fortelja fyrri fólki.

Hon man væl ikki hava gloymt hetta við vilja?

J. H. Danbjørg

Føroya Bjór

ØL- og MINERALVATNSVIRKI

Máltráð 4

FØROYA PILSNAR
EKTA MALTØL

EINAR WAAG, Klakksvík

Citrón sodavann
Appelsin limonada
Hindber limonada
Jærðber limonada
Vanillie limonada
Appolinaris

Skipafelagið Føroyar

Telefon 1225

Tórshavn

Grót og skervur.

Øll, ið vilja keypa skerv ella grót eiga at venda sær til kømmunkantórið.

Grót og skervur megu verða goldin fyrst, áðrenn tey verða heimað. Bilstjórar verða áminir, at teir ikki kunnu heima grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmannum fyrri kømmununa.

Froðbiar sóknar kommuna